

NOTRANJEC

Izhaja vsako soboto

in velja po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K. Posamezne številke po 10 vin. Na naročbe brez denarja se ne oziramo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Breg št. 12.

GLASILO
KMETSKE STRANKE NA NOTRANJSKEM.
Inserati

se računajo za celo stran 36 K, za $\frac{3}{5}$ strani 25 K, za $\frac{2}{5}$ strani 18 K, za $\frac{1}{5}$ strani 9 K, za $\frac{1}{10}$ strani 5 K, $\frac{1}{20}$ strani 3 K. Pri večkratni objavi primeren popust.

Volilna reforma.

I.

Ne malo trpkih čuvstev je zbudila med našimi somišljeniki volilna reforma. Ne morda zategadelj, ker se je ustanovila splošna kurija, ki zagotavlja klerikalni stranki tačasno absolutno večino v deželni zboru. Nikakor ne; saj smo dobro vedeli, da do tega mora priti prej ali slej. Vedeli smo prav tako, da ima klerikalna stranka večino v deželi in smo od nekdanj bili proti temu, da se je kupilo protitež pri nemških veleposestnikih.

Po toči zvoniti ne kaže nikjer. Zato bomo le v par besedah navedli vzroke nezadovoljstva in se raje obrnili v prihodnjih člankih, da odgovorjamo na vprašanje: kaj sedaj?

Najbolj trpko je vplivalo dejstvo, da se Nemci niso za ped umaknili, da, celo pridobili so s tem, da se je Ribnica odcepila od Kočevja. Res je, da so Nemci odklanjali vsak razgovor o kakem kompromisu na njih račun in prav so imeli s svojega stališča. A vladni odgovor, da noče ničesar premeniti na veleposestnem zastopstvu, za nas vendar ne bi smel biti signal, da vsej agitaciji proti veleposestvu napravimo konec. Reklo se je: prememba veleposestne kurije ali raje nič! Polovico mandatov te kurije naj obdrže deskarji, polovico pa naj dobe pravi veleposestniki, tako se je govorilo, da se bo glasila zadnja beseda pri pogajanjih. In reči se mora, da so imeli tisti, ki so zahtevali reformo veleposestne kurije in ki so to stavili kot prvi pogoj reforme, simpatije vse slovenske dežele na svoji strani! In sicer simpatije v vseh taborih, razven pri vodstvu klerikalne stranke. Te simpatije po vsej deželi so bile tolike, da obstrukcija zidana na tej podlagi bi našla odmev povsod in bi prej ali slej omajala stališče klerikalnega vodstva, da bi moralo obrniti ost proti tistemu vladnemu stališču, da noče geniti mezinca proti Žveglju in drugovom. Kapitulacija pred vladnim in nemškim stališčem je uplivala neugodno. Nobena grožnja proti krivični vladi ni bila v deželni zboru uresničena.

Ker je imela napredna stranka v rokah usodo volilne reforme, bi bila imela zdaj ali nikoli izvesti stare napredne zahteve, kako naj se premeni deželna ustava: V poštev pride tu med drugim delitev kmetijskih volilnih okrajev tako, da bi vsak okraj volil po enega poslanca. Tudi razdelitev novih mandatov po deželi je zaslužila pozornost. Kako bo vplivalo dejstvo, da se vprašanje o predkrajih mest in trgov ni rešilo, to pokažejo že prihodnje volitve. Poslej se to vprašanje ne bo dalo urediti ugodno, kajti trenotek, v katerem so naprednjaki imeli usodo reforme v roki, je minul enkrat za vselej. Disciplinarne določbe pa so nas najbolj užalostile, kajti da bi naprednjaki lahko preprečili konstitucijo disciplinarnega odseka in drugih s tem, da se volitve ne udeležijo, o tem se lahko veliko tinte porabi med juristi, a po našem mnenju in v praksi bo stvar taka in nič drugačna, da bo disciplinarni odsek v prvi prihodnji seji izvoljen in bo metal naprednjake iz zbornice, da bo veselje. Kar je glede tega pisal člankar „Slov. Naroda“, nas žal ni prav nič prepričalo. O tem smo že zadnjič svoje mnenje povedali.

Kaj sedaj? Skupno z uvodnim člankarjem „Slov. Nar.“ odgovorjamo, da moramo v boj in v delo, čeravno nismo ž njim mnenja, da leži tolik pomen priboritve par mandatov v tem, da „klerikalci izgubijo večino“ in če ravno smo glede načina izvedbe te ideje osobito glede notranjskih mandatov drugih misli. O tem prihodnjič.

Politične vesti.

Revolucija v Perziji. Navadno se govori o revoluciji le, če se nižji siloma upro višjim. Kar se je zgodilo ta teden v Teheranu, v glavnem mestu perzijskem, je revolucija od zgorej. Nemiri in nezadovoljnost v perzijskem meščanstvu so bili prisilili prejšnjega šaha Muzaffer Edina, da je dal ustavo in prisegel na njo. Svojo zakonodajalno oblast je moral deliti s par-

lamentom. Kmalu nato je nastopil novi sultan Mohamed Ali, ki ni bil nič kaj zadovoljen s tem, da se je njegov oče dal preprostiti ali bolje prisiliti do ustave. Vendar je hočeš-nočeš prisegel nanjo. Trudil pa se je vedno, da omeji oblast parlamenta, z umetnim draženjem je povzročil ostre razpore z ljudskim zastopom. Med ljudstvom je začelo vreti in tudi na dvoru se Muhamed Ali ni več čutil varnega. Prisegel je zopet na ustavo, a sklenil pri tem za trdno, da sne svojo besedo in prisego, kakor je to že tisočkrat storilo in dela še sedaj mnogo vladarjev. Zbral je na tihem vojake in iznenada napadel ž njimi parlament. Obkolil je svoje nasprotnike. S topovi so streljali v parlament. Kar ni bilo pobitih, so jih usmrtili pozneje. Tako je Muhamed Ali uničil republikansko stranko in sedi tako na prestolu kot absoluten gospodar bogate Perzije.

Sestanek ruskega carja in angleškega kralja v Revalu, je silno vznemiril Nemce. Vsi plašni so se komaj toliko zavedli, da si delajo pogum z rožljanjem zanašajoč se na svojo močno armado. Cesar Viljem, ki vedno preveč govori, je že imel par neslanih govorov, kjer se je bil po prsib, da že lahko izhaja Nemeč sam po svetu. V Hamburgu je pravil, da bo Angležem že pokazal. Francoski listi pišejo, da ni nobenega na svetu, ki bi vsako besedo zgovornega Vilčka polagal resno na tehtnici.

Kriza v Srbiji. Ker vlada Pašičeva ni pri zadnjih volitvah dobila dovolj večine, je odstopil Pašič od

ministrskega predsedstva. Sedaj je predsednik Velimirovič, To bo pač kmalu spoznal, da drugače kot Pašič ne bo mogel ravnati. Vse kaže, da Velimirovičeva vlada ne bo trajna in kmalu spet zasede vlado Pašič, ki je znan po vsem slovanskem jugu kot dober in zaveden pospeševatelj jugoslovanske edinosti.

V zedinjenih državah ameriških se je začela huda vojna za volitev predsednika. Republikanska stranka kandiduje dosedanjega vojnega ministra Tafta, ki ga priporoča tudi današnji Roosevelt, nasprotna stranka demokratov pa se še ni zedinila za kandidata.

Domače vesti.

Poročil se je dne 23. t. m. g. Franc Krainer, posestnik in trgovec v Postojni z gđč. Josipino Počkaj iz Šmarja. Čestitamo!

Osebna vest. G. Viktor Dolenc, davčni asistent v Radovljici, je premeščen v Postojno.

Profesorski izpit je napravil z jako dobrim uspehom na graški univerzi naš rojak cand. phil. Matko Dolenc iz Postojne. Čestitamo!

Postojnski ljudski knjižnici je podaril g. Matija Pogorelec, rodod Planinčan, sedaj trgovec v Čikagi (Severna Amerika) lepo vsoto 5 kron. Živel!

Za „Sokolski dom“ v Postojni so darovali: br. Jos. Celinšek izročil 6 K iz poravnave Franc Lenarčič proti Anton Primc iz Hrastja in 10 K iz porav-

Listek.

Moje potovanje v Benetke.

(Potopisne črtice. Spisal V. T.)

(Dalje.)

Proti večeru sem se napotil v Trst, kjer sem potem v restavraciji „Balkana“ počakal 11 ure. Nato sem šel počasi na molo S. Carlo, da se s parobrodom, ki zapusti tržaško luko ob polnoči, odpeljem v Benetke. Kmalu so začeli prihajati popotniki v večjih gručah, ob tričetrt na polnoč pa smo šli na ladijo. Kmalu nato začujemo pisk parobroda, stroji začno delovati, še en sunek in majestetično odpluje „Hungarija“ po morski gladini. Sprva je bilo živahno na ladiji. Ljudje so hodili po krovu gor in dol ter se pridno razgovarjali. Tam na koncu krova pa je igral mlad Italjan tamburico ter prepeval pesmi. Med potom smo srečali več ribiških ladij. Kmalu pa so pojenjali živahni govori, pevec je utihnil, ljudje so podremali. Šele ko se je okoli pol 5. ure začelo daniti, začelo je postajati bolj živahno. V daljavi pa smo opazili z daljnogledi bližnje lagune, znamenje, da se bližamo Benetkam.

Benetke. Piazzetta in trg sv. Marka.

V parobrodu zatuli. Daljnogledi romajo iz roke v roko. V daljavi zagledamo stolpe in druga večja poslopja,

stroji delujejo počasi; peljemo se mimo lagun in še en sunek — „Hungaria“ obstane. Na levi strani nas pozdravljati cerkvi S. Giorgio Maggiore in S. Maria della Salute, na desni pa palača dožev in kraljeva palača. Italijanski uradniki pridejo na krov ter nas preiščejo, če nimamo ničesar dachu podvrženega seboj. Kmalu obkoli „Hungario“ vse polno gondel. Nekoč so bile gondole pozlačene ter umetniško delane; dandanes pa so vse črno barvane, da se — po izrecnem ukazu mestnega magistrata — klubuje razkošnosti. Komaj se pripeljemo na suho, že nas obsuje cela tropa ciceronov, fakinov in umazanih otrok. Vsak nam hoče odvzeti kovček, vsak nam hoče pokazati „Otel Grinval“ (Hôtel Grünwald), ali „Otel Sanvir“, ali „ajn gut dajč famili“. Komaj se otresemo teh nesramnih beračev. Jaz si poiščem stanovanje v hotelu „Sandwirt“. Nato pa grem z nekim evangeljskim vikarjem, s katerim sem se na parobrodu seznanil, ogledat si največje znamenitosti mesta, najpoprej seveda na trg sv. Marka, potem v cerkev sv. Marka in v palačo dožev.

„La Piazzetta“, mali trg sv. Marka! Na vzhodu je pristanišče, živahna „Riva degli Schiavoni“ ter krasna stran palače dožev. Nasproti je „Palazzo reale“ s krasno renesančno fasado. V ozadju je trg sv. Marka in del bazilike. V ospredju sta dva stebra. Na prvem stebri sloni lev sv. Marka. Nekoč je imel ta lev oči iz dragega kamenja. Napoleon I. ga je oslepil. Sedaj

nave Anton Furlan kontra Andrej Glažar iz Grobišč, br. Štefin Peter nabral in izročil 4 K 10 v, gdč. Elica Gorjanc za poklon 4 K, kopalci darovali kot odškodnino za pohojeno travo 40 v. Živeli vrli darovalci in nabirali! Vsim iskrena hvala in sokolski Na zdar!

Izlet. V ponedeljek, dne 29. t. m. priredi častniški zbor ljubljanske garnizije s svojimi družinami izlet v Postojno, kjer si ogledajo našo slovečo postojnsko jamo. Ložirali bodo v hotelu pri Kroni. Dobrodošli.

Učiteljsko društvo postojnskega okraja priredi slavnostni koncert s prijaznim sodelovanjem slav. postojnskega salonskega orkestra in sicer dne 27. junija 1908 v veliki dvorani Narodnega hotela v Postojni v proslavo 60 letnega vladarskega jubileja cesarja Franca Jožefa I. Začetek točno ob pol 9. uri zvečer. Vstopnina 1 krono za osebo. Čisti dohodek je namenjen „Učiteljskemu konviktu v Ljubljani“, zato se preplačila hvaležno sprejemajo.

Zadnja analiza vode iz postojnskega vodovoda, ki jo je poslala občina v preizkušnjo v Gradec je nad vse povoljna. Voda je popolnoma zdrava, kristalno čista ter jo vsakdo brez skrbi zavživa. Zato je tembolj neopravičen strah, ki ga imajo še vedno tujci misleč, da je v Postojni voda popolnoma okužena. Ta strah pa povzroča nesramno pisanje laških listov, ki trobijo v svet zlobno laž, da v Postojni še vedno razsaja legar. Tem nesramnostim bomo že posvetili potrebno skrb.

ima le še steklene oči. Vrhu drugega stebra pa stoji sv. Teodor s krokodilom. Sv. Teodor je namreč starejši patron Benetk. Stebra sta bila vzeta najbrže iz kakega starega grškega svetišča. Odtod greva na trg sv. Marka, ki spada brezdvomno med najkrasnejše trge sveta. Na severni in zahodni strani ga obdajajo stare prokuracije, kjer so stanovali nekoč prokuratorji, za dožem najvišji dostojanstveniki ponosne ljudovlade. Nasproti starim prokuracijam so nove prokuracije ali „Palazzo reale“. Tu prebiva italijanski kralj, kadar poseti Benetke. V pritličju starih in novih prokuracij so elegantne kavarne ter bogate prodajalne. V izložbah vidiš čisto najkrasnejše izdelke beneške umetnosti, posebno zlatarske. Tik starih prokuracij je takozvani „Torre d'orologio“ s krasno in umetniško izdelano uro. Vrhu stolpa na terasi stojita dva zamorca, ki bijeta vsak z enim klavirjem ob bronasti zvon. Ob novih prokuracijah pa zidajo na mestu, kjer je nekoč stal stari Kampanile, novega. Delo hitro napreduje, kljub temu, da morajo kamenje in opeko od daleč voziti. Novi Kampanile bo dovršen baje l. 1911. Na četrti strani pa se dviga najslavnejše poslopje Benetk, cerkev sv. Marka.

Benetke: Cerkev sv. Marka.

Pred cerkvijo stoje trije rudeči stebri. Na teh so visele nekoč zastave treh od Benečanov podjarmljenih kraljestev. Tukaj so tudi znani beneški golobje. Te je

Poslopje okrajnega glavarstva bode v kratkem končano in izročeno svojemu namenu. Na prvem mestu se blišči seveda „K. k. Bezirkshauptmannschaft“ in potem šele C. kr. okrajno glavarstvo. V popolnoma slovenskih krajih menimo, da bi bilo edino naša materinščina na prvem mestu opravičena. Pa kaj hočemo, ko pa mora gospodovati pri nas „Die wakere deutsche Minderheit. Heil und Sieg!“

Spored izleta notranjskih sokolskih društev v Logatec 12. julija: 1.) Ob 2. popoldne: Sprejem sokolskih društev na železniški postaji. 2.) Sprevod na slavnostni prostor pri hotelu „Kramar“. 3.) Ob 4. popoldne: Javna telovadba: a) proste vaje članstva; b) vaje s praporcami, izvajajo ženski oddelki; c) orodna telovadba; d) proste vaje naraščaja; e) proste vaje izbranih telovadcev. — Narodna veselica s petjem, godbo, plesom, srečolovom itd. Vstopnina: Na veselični prostor 20 vin., k javni telovadbi za sedež 60 vin. stojišče 20 vin.

Od Pivke. V ponedeljek 22. junija se je prignalo na semenj v Št. Peter na Kras še precej lepe živine, ki pa vključno pomanjkanja krme ni bila suha in sestradana. Kupca je bilo le malo. Cena živine je zelo padla, ker bode radi velike suše v maju prav malo sena. Prišel pa je dež prihajati, zato se zmoremo nadejati, da bode druga košnja otave boljša od prve. Ako krme ne bo, bodo kmetje primorani, živino, ki je glavna podlaga vsega kmetijstva, prav

vzdrževala nekoč beneška republika na lastne stroške, dandanes skrbe zanje tujci in domačini. Krotki so tako, da se ti jedva ognejo, če se jim približaš.

Zunanost cerkve je fantastična ter vzbuja v gledalcu prav globoke vtise. Tu se menjajo slogi vseh časov: orientalska krasota in bizantizem. Najstarejša zgodovina cerkve ni povsem jasna. Zidati so jo začeli okoli l. 930. Pozneje pa je cerkev večkrat pogorela. L. 1071 je bila dogotovljena; a v poznejših stoletjih so cerkvi še mnogo prizidali in jo okrasili. Cerkev krasi nad 500, deloma starogrških stebrov ter ima pet velikih kupol in pet postalov. Nad temi je galerija, potem zopet pet lokov. V gorenjem delu cerkve so krasni mozaiki, deloma iz življenja sv. Marka, deloma iz sv. pisma. Na galeriji so štirje konji, ki segajo v dobo rimskega cesarja Nerona. Ko so Benečani za časa križarskih vojsk l. 1204 zavzeli Carigrad, so pripeljali te konje iz imenovanega mesta sem. Odtod jih je dal Napoleon l. 1797 pripeljati v Pariz, odkoder so po dunajskem miru (l. 1815) prišli zopet nazaj v Benetke. Na severni strani cerkve, kjer se nahaja tudi palača beneškega patrijarha, sta dva leva. Ob cerkvi pa je sarkofag zadnjega beneškega doža L. Manina. Na južni strani pa so trije stebri s sirskimi napismi. Na enem izmed teh stebrov so se objavljale postave beneške republike. Pri stebrih so tudi štirje vojaki iz bron.

po ceni prodajati. Med ljudstvom se sliši pogovor in izreka se želja, da naj se vstanovi v blagostanje kmetijstva v Št. Petru na Krasu tudi konjski semenj, ker je tukaj središče Pivke, kjer bi kmetje zamogli svoje konje na domači zemlji kupovati in prodajati.

Iz Št. Petra na Krasu. Sliši se, da tukajšna kmetska hranilnica in posojilnica prav dobro napreduje. Imela je od januarija do 20. junija t. l. uže čez 52000 K prometa in ima vže 50 društvenikov. Tajništvo vodi g. Medica prav povoljno. Nadejati se zamoremo, da bode tukajšnja kmetska hranilnica in posojilnica v teku časa lepe vspehe zamogla izkazati.

Vabilo. Letos se namerava na čast blagovestnikoma sv. Cirilu in Metodu zažgati dva velika kresova na vrhu Nanosa nad cerkvijo sv. Hijeronima in nad Razdrtim, in sicer na predvečer t. j. dné 4. julija. Vsak zaveden Slovenec in Slovenka naj poleti isti večer na Nanos, kjer se bode prenočilo pri kresih. Komur je mogoče, se prosi, da bi ne pozabil vzeti seboj tudi rakete in umetalni ogenj. Kakor se sliši, vdeležila se bode tega izleta velika družba iz Postojne in iz Vipave, kakor tudi iz Razdrtega. Na svidenje!

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske se vrši v četrtek dne 9. julija 1908. l. ob devetih dopoldne v dvorani „Mestnega doma“ v Ljubljani. Spored: 1. Predsednik prične zborovanje. 2. Poročilo o delovanju glavnega odbora v l. 1907. 3. Predložitev družbenega računa za l. 1907. in proračuna za l. 1909. (Račun in proračun se dopošljeta gg. družbenikom o pravem času.) 4. Volitev predsednika namesto po § 19. družbenih pravil odstopivšega dosedanjšega družbenega predsednika gosp. Otona pl. Detela, člana gosposke zbornice, graščaka itd. ki se je preselil iz Ljubljane. 5. Volitev podpredsednika na mesto po § 18. družbenih pravil izstopivšega dosedanjšega podpredsednika gospoda Frančiška Povšeta, komercialnega svetnika, državnega ter deželnega poslanca, graščaka itd. v Ljubljani. 6. Volitev štirih odbornikov v glavni odbor na mesto po § 18. družbenih pravil izstopivših gg.: Antona grofa Barba, c. kr. komornika, graščaka, deželnega poslanca itd. v Ljubljani, Leopolda barona Liechtenberga, deželnega glavarja namestnika, graščaka itd. v Ljubljani, Alojzija Pavlina, c. kr. veterinarskega nadzornika v Ljubljani, in Frančiška Pavlina c. kr. stavbnega svetnika v Ljubljani. 7. Poročila in predlogi odborovi. 8. Poročila in predlogi podružnic. 9. Nasveti in prosti govori posameznih družabnikov. Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske. V Ljubljani, dne 15. junija 1908. Oton pl. Detela, predsednik. Gustav Pirc, ravnatelj.

Viktorja Pangerca, morilca dekana M. Erjavca so dne 17. t. m. pripeljali v Ljubljano v preiskovalni zapor. Ni še gotovo, če pride še v tej sezoni pred porotnike, ali ne. Ker slutijo, da se skriva v osebi Pangerca morilec tržaških kočijažev, pozvali bodo v Ljubljano kot pričó tudi one osebe, ki so po sliki Pangerca spoznale morilca kočijaža Vidava.

V Čermošnjicah pri Novem mestu je našel kmet Jožef Brezovar pri oranju staro orožje, lišp in raznovrstne take stvari iz broná. Do sedaj še niso našli na Kranjskem toliko starih izdelkov te kovine.

Iz Reške doline. Strela. Pretekli teden je vdarila strela blizu vode Reke v hrast, pod katerim sta vedrila dva fanta iz Oztrožnegabrda. Stala sta skupaj pri deblu drevesa. Čudno je pri tem to, da je enega ubila strela popolnoma, drugega pa le omotila. Omoteni se je kmalo zavedel, vstal in opotekaje šel v bližnjo gostilno „pri Željkotu“. Tam se je zavoljo oslabelosti zopet onesvestil. Sedaj je zdrav. Ne stopajte ob nevihti pod drevesa! — Isti dan je padala med dežjem drobna toča, ki je napravila nekaj škode v nekaterih vinogradih. — Velika suša v tem in prejšnjem mesecu je vzrok, da bo letos tudi v teh krajih malo krme. Na več krajih zlasti proti Primorskem je po tleh vse rjavo, kakor zgodaj spomladi. Ubogi kmet!

Telesno delo usmiljenja na Vrabčah sta na praznik sv. R. Telesa med 11. in 12. uro ponoči izvršila cerkvenik in kaplan na 18 letnem Francetu Škapinu, posestnika sinu iz Jakovc. Vračala sta se namreč proti polnoči cerkvenik in kaplan iz klerikalne gostilne proti domu. Ker sta bila ta večer posebno dobre volje, zaželela sta si nekoliko zdražbe v Škapinovi gostilni. Stopila sta v vežo. V kratkem se je pričelo besedovanje med njima in omenjenim Škapinom. Ker Škapin ni hotel na noben način z njima soglašati, prišlo je do prepira, v kojem sta cerkvenik in kaplan Škapina na cesto izsuvala, tu pa ga tako nakresala, da je revež nezavesten in krvav obležal. Bil je zlasti na glavi močno ranjen. Ljudje so prihiteli iz gostilne. Videč kaj se je zgodilo, so zlasti kaplana tako ošteli, kakor se zamore ošteti le kako zavogelsko vlačugo. Ljudje brez razlike ta čin obsojajo ter čimdalje bolj spoznavajo, kakšni ljudje se v črnih sukňjah nahajajo.

100 letnico obstoja tamošnje gimnazije so praznovali v Celju dne 20. t. m. Vkljub temu, da obiskujejo celjsko gimnazijo večinoma slov. dijaki, je imelo slavlje izključno nemški značaj. To označuje dovolj jasno, kako krivično se še dandanes postopa z našo mladino. Kdaj vendar bo nastopil čas, ko bomo imeli v Celju pravice, ki nam jih jamči državni zakon?!

400 letnica idrijskega rudokopa. V nedeljo, dne 21. t. m. je preteklo 400 let, odkar pridobivamo živo srebro. Kakor je statistično dokazano, se pridobiva na Kranjskem izmed vseh dežel največ živega srebra. Izmed tujih dežel pridelujeta samo še Španija in Kalifornija še več te rude. Tako so n. pr. l. 1900. pridobili v idrijskem rudokopu 5104 meterskih stotov živega srebra, ki je bilo vredno okoli 2,500.000 K. Čisti dobiček je znašal 1,400.000 K. Razven Idrije se pridobiva na Kranjskem živo srebro še v naslednjih krajih: v Litiji, Sv. Ani pod Ljubelom in najnovejšem času tudi blizu Mavič pri Vipavi. O zgodovini idrijskega rudokopa se nam poroča sledeče: L. 1497. je postavil neki kmet lesen škař v potok, ki teče skozi

Idrijo, da bi se škaaf tako namočil in da ne bi več vode puščal. Ko je hotel drugo jutro vzeti posodo iz potoka, je čudé se opazil, da je postala posoda nenavadno težka. Ko si ogleda posodo bolj natanko, zapazi, da se na dnu nekaj svetlika. Bilo je živo srebro. Po dolgem iskanju se je posrečilo na dan sv. Ahaca (22. junija l. 1508.) najti dragoceno rudo na mestu, kjer se še dandanes nahaja najstarejši rov. Radi tega praznujejo Idrijčani vsako leto ta dan s svečano procesijo. L. 1509. so se polastili rudokopa Benečani. L. 1580 je bil že državna last. V 16. stoletju ga je večkrat zalila povodenj, v 19. pa je večkrat nastal ogenj v njej. Najbolj je cvetel idrijski rudokop za časa cesarice Marije Terezije (1740.—1780). L. 1809. so se ga polastili Francozi. Dejstva pričajo, da naš rudokop še dandanes cvete.

Iz hrenovske občine. Šole rastejo iz tal, bi rekli kot gobe. Žal, da stroški precej teže in bole ravno kmeta davkoplačevalca. Res pa je zopet, da iz šol in po šolah dorašča zanj osvobojenje od črnih pijavk, ki so še huje kot očiten davek, kajti te črne pijavke pijejo noč in dan na zdravem in najbolj pa na bolnem telesu. Še trenutek pred smrtjo se zapodijo v kmeta, ako je mož petičen; ako je reven, ga pri miru pustijo. Te vrstice smo za uvod napisali, da bi nam kdo ne očital, da ne poznamo namena, na katerih teži šolska korist. Preidemo k glavnemu teh vrstic, namreč, da pa obrišemo otvoritev nove šole na Razdrtem, ki se je vršila pretečeno nedeljo 21. t. m. Slavnost ni bila na široko prijavljena in je zbrala le mali krog, toda bila je pa tako primerna, lična in imela je toliko zdravega jedra v sebi, da je bila pravi vzorček za jednake prilike. Vse zasluge za to lepo prireditvev ima pridna gospodična učiteljica Curk. Ne bi sodil, da ima sicer mirna ta gospodična tako zmožnost vrediti prav prikladno, okraju in prebivalcem primerno šolsko slavnost. Njen nagovor bil je pravi biser v srca segajoč odraslim, k premišljevanju vzbujajoč mladino. Do malega še bolj hvale vredno je pa to bilo kar nam je predstavljala gospodična po svojih učencih in učenkah. Samo najbolj zrele jagodice je nabrala učiteljica in v šopke jih zložila z otroki, da so bile te govornice in te igre kar naravni šolski svet. Le ljubezen do otrok in obratno do učiteljice mora roditi tak sad, kakor se je tukaj gledal in slišal. Želeli bi si, da nam gospodična učiteljica še kaj enacega privošči. Ta šolska slavnost nas je tolikanj prevzela, da smo jo najprvo omenili, prihodnjič pa bomo valjda pisali o neprimernem prostoru šolskega poslopja, pohvalili pa stavbenika gosp. Brecljuna, a grajali može, ki so imeli denar v rokah in z istim pometali dvorišče pri šoli. Iz Razdrtega pridejo tudi druge stvari na vrsto, namreč, da nam hočejo poštni urad prestaviti iz lepega pritličja sredi vasi v prvo nadstropje temne hiše in, ako ne bo miru pred hudim jezikom in anonimnimi pismi, znamo še kaj drugega napisati. Konečno pridejo na vrsto tudi zasluge našega Jožica za razprodajo seno-

žeške Loze, v zvezi s pravljico, kako je bog najprej sebi „varžet zaflikal.“ Nekdo.

„Domoljub“ se je vendar osmelil in spravil skupaj kratek odgovorček na naše notice o konsumu v Trnovem. Mi smo bili obzirni in smo le svarili, ker nam je žal za kmete iz Trnovega in okolice. Dolžnost „Gospodarskega društva v Trnovem“ je bila obrazložiti svoje stanje in sicer na podlagi poštene in resnične bilance. To bi bil odgovor, ne pa Vaše surovosti o „zakotni cunji Notranjcu“. V „Domoljubu“ vabijo, naj kmetje še dalje pristopajo konsumu. Seveda, čim več ramen bo zadelo, tem lažje bo drugim, tako se računa. Mi pozivljamo „Gospodarsko društvo v Trnovem“ naj objavi pošteno in pravo bilanco, če si jo upa. Bilanca, to bo odgovor in opravičenje, ne pa Vaši osebni in neslani napadi. Klerikalni motgotci v Trnovem pa se naj zavežejo, da vsako izgubo pokrijejo sami iz svojega žepa. Potem gg. dekani, kaplani itd. snamemo vsi klobuk pred Vami!

Narodno gospodarstvo.

Konjerejski odsek ima svoj občni zbor dne 9. julija popoldne ob štirih v posvetovalnici c. kr. kmetijske družbe. Želi se mnogobrojne udeležbe od strani konjerejcev članov.

Dež na Ogrskem. Na Ogrskem je prve dni tega tedna deževalo, osobito v Bački in v Banatu. Dež in hlad po dežju bosta ugodno uplivala na žito. Vendar so zaradi tega cene žita v Budimpešti le za hip in neznatno padle.

Seno je notiralo na dunajskem trgu 24. junija 1908 tako-le: ogrsko kisló senó 7 K do 7 K 40 h, napol sladko 7 K 60 do 7 K 80 h, sladko 8 K do 8 K 20 h, moravsko napol sladko 8 K do 8 K 40 h, štajersko napol sladko 8 K do 8 K 50 h, sladko 8 K 50 h do 9 K, nižjeavstrijsko napol sladko 8 K do 8 K 20 h, sladko 8 K 20 h do 8 K 80 h. Čimbolj gremo proti jugu, tem višje so cene sena.

Cene moki so se zopet znatno zvišale. Pričakovati je še nadaljnih poviškov vsled suše, ki vlada vsepovsodi ter zlasti na Ogrskem, kjer bode jako pičel pridelek pšenice in drugega žita.

Proti žeji po leti. Preprosto sredstvo zoper žejo poleti, če ni tej preveliko shlapenje telesne tekočine vzrok, je spiranje ust s hladno vodo, katere se pa ne sme zaužiti. Gre se namreč za odstranjenje suhote iz ust, ki nastane iz različnih vzrokov. Bržkone povzroči spiranje ust tudi večje izločenje sluznic, kar je povod, da poneha žeja.

Pomlajenje travnikov po prvi košnji. Iz raznih vzrokov, največkrat zaradi zanemarjenja ali napačnega gnojenja izgineva boljša trava s travnikov. Namesto nje pa zrastejo razne slabše trave in plevel. Taki travniki se zboljšajo s pomlajenjem, ne da bi jih bilo treba preorati in na novo posejati. Pomladimo travnik lahko spomladi, po prvi, pa tudi po drugi

košnji, če vsejemo one trave, ki manjkajo, ki so se tekom časa izgubile. Setev po prvi košnji ima to prednost, da se trava že v tistem letu razvije in se seme ne izgubi, kar se lahko zgodi, če se seje šele po drugi košnji. Vendar pa je letos zaradi prehude vročine mogoče, da bi seme ne kalilo. Zato priporočamo, da se seje trave, ki manjkajo, zdaj le na vlažnih travnikih. Pred setvijo moramo travnik prebratati. Z brano odstranimo mah in plevel, z brano zrahljamo zemljo, da vhajata vanjo vlaga in zrak, ki vplivata na rast in kaljenje. Potrebno je tudi gnojenje in sicer s Tomasovo žlindro in 40 % kalijevo soljo. Tudi gnojenje z dobrim kompostom se izplača. Seme je treba kupiti pri zanesljivih trgovcih in sicer vsako vrsto, ki manjka posebej. Zmešamo seme lahko sami in sicer težja semena posebej in lažja posebej.

Okna, ki se ne zapirajo dobro. Okno zamazemo s kitom na straneh, okvir pa ravno tam s kredo. Potem zapremo okno. Kit zamaši vse luknje, kjer pa ni lukenj, stopi ven. Kar je kita preveč, odstranimo z nožem. Kreda pa zabranjuje, da se kit ne prime na okviru.

Detelja za konje. Ni dvoma, da se konji rede, če se jim daje le detelja. Na dan jo lahko povžijejo do 50 kg. Zaradi te množine, se čreva razširijo, a sopila mehanično zožijo. Za hitro vožnjo taki konji niso, ker so zadaj preširoki. Konj, ki se samo pase, se nikoli ne more meriti s konjem, katerega krmimo z žitom.

Orpington kokoši smo dobili iz Amerike. Posebno priljubljene so živali rumene in bele barve, bolj kot črne. Orpington kokoši zelo pridno nesejo in imajo izvrstno meso. Petelin tehta 3 1/2 do 5 kg, kokoš pa 2 3/4 do 4 kg.

Slovenci na razstavo v Prago!

Letošnja jubilejna razstava v Pragi je v vsem slovanskem svetu vzbudila ogromno zanimanje. Za nekoliko mesev je zlata Praga postala pravcata slovanska Meka. Celotni tuji narodi, posebno Francozi posečajo praško razstavo mnogobrojno in veliki francoski žurnali v polni meri ocenjujejo pomen, ki ga ima razstava za kulturni in gospodarski napredek Čehov in z njimi sprijateljenih slovanskih bratov.

V očigled temu, da se med Slovenci doslej žal ni vzbudilo posebno zanimanje za razstavo, je iz čeških krogov samih pošla akcija, ki ima Slovence privabiti v češko metropolo. Osrednja zveza „Českých baráčníků“ (Kojih namen je, staviti češke šole na mejah in vzbujati slovansko vzajemnost, je podpisana pooblaščenca poverila z vsemi pripravljalnimi deli za izlet v Prago, ki se vrši 16. julija t. l. Izhodišče je Ljubljana. Dne 16. julija se izletniki po 5. uri popoldne snidejo v Ljubljani v restavraciji Štrukelj. Odhod iz Ljubljane ob 7. uri 35 minut zvečer. 17. julija: prihod v Plzenj ob 6. uri zvečer. Pozdravni večer. Prenočišče. 18. julija: ogled mesta, obiščemo slavno češko pivovarno, trgovsko

akademijo, mestni dom, Škodove tovarne za topove itd. Ta dan prenočimo v Plznu. 19. julija: odhod iz Plzna ob 9. uri dopoldne, prihod v Prago opoldne. Popoldne v razstavo. Dne 19., 20., 21. julija ostane nemo v Pragi, kjer si izven razstave ogledamo kralj. grad, muzeje, vseučilišče, visoko gospodarsko šolo, tehniko, mestne elektrarne, velike trgovine itd. 22. julija: ob 8. uri zjutraj odhod s parnikom v vinorodni Melnik, kamor pridemo ob 11. uri. Tu si ogledamo višjo vinarsko šolo, grad in kleti kneza Lobkovica itd. Ob 5. uri popoldne nazaj v Prago, kjer zopet prenočimo. Dne 23. julija: ob polu 11. uri odhod iz Prage, prihod v Tabor po 1. uri popoldne. V Taboru obiščemo kr. češko gospodarsko akademijo, prekrasno palačo Sokola, mestni dom itd. Odhod iz Tabora ob 9. uri zvečer. 24. julija: prihod v Ljubljano zvečer.

Preskrbljeno je, da bodo vdeleženci povsod dostojno sprejeti od odličnih čeških korporacij, tudi bodo imeli izletniki vso pot dva tehniška voditelja. Posebno svečan sprejem pa je Slovincem po zagotovitvi tamošnjih korporacij zagotovljen v Taboru in Melniku. Vzpričo tega, da se prirediteljem tega izleta gre edino za slovansko zblizanje, je podvzetje postavljeno na čisto nesebično podlago, kar izletnikom omogoča, si ogledati najznamenitejše kraje češke kraljevine z uprav malimi stroški. Cene izletu so namreč sledeče:

v III. razredu 120 kron, v II. razredu 140 kron.

V označeni ceni pa je obsežena vožnja tja in nazaj in 3 krat na dan hrana po načinu table d' hote. Hrana in stanovanje bo v hotelih prve vrste, kakor tudi v ostalih mestih. Izletniki razven stroškov za luksuriozne stvari nimajo nobenih izdatkov. Nizka cena tega izleta se je dosegla, ker je pripravljalni odbor dosegel znatne olajšave tako pri železnici, kakor v hotelih. Osrednja zveza „Českých baráčníků“ je poverila podpisanca z aranžiranjem tega izleta. Zato se prijave naj pošiljajo najdalje do 5. julija na naslov: Eman Beneš-Malostranský, spisovatelj, Praga VII. Skalecká ulica 355. Istočasno s prijavo naj se pošlje svota za izlet. Zadnji rok za pošiljatev denarja je 12. julij. Vsa v to spadajoča pojasnila dajeta podpisana.

V Pragi, dne 15. junija 1908.

Za pripravljalni odsek:

Eman Beneš-Malostranský,

pisatelj in višji uradnik magistrata kralj. glav. mesta Praga VII. Skalecká ulica 355.

Fran Krašovec,

Praga VII. Skalecká ulica 355.

Po svetu.

Pivo bodo 1. julija podražili mariborski gostilničarji. Liter bo veljal 44 h, 1/2 l 22 h, 3/10 l 14 h, 1/4 l 12 h. Slabše pivo, ki mora biti označeno kot tako, bo veljalo l 40 h.

Sreča. Zelo razburljivo vožnjo v zrakoplovu je doživel zrakoplovec Dimartje v Belgiji. Dobila ga je med vožnjo nevihta. Vse poskuse, da bi se rešil na zemljo, je preprečil strahoviti vihar. Bliski so švigali okrog zrakoplova. Vsak trenutek se je bal, da bo zrakoplov eksplodiral. Končno je zrakoplov padel v velik ribnik pri Bruslju. Zrakoplovca so rešili.

Nesramna žalitev. V sporedu jubilejske slavnosti na Dunaju so bili hrvaški graničarji opisani tako: Poseben dar so imeli Hrvati za prilaščenje tujega blaga. Ako se je n. pr. zaradi izdajstva dovolilo pleniti, je bilo v turnistru hrvaških graničarjev vse polno raznih stvari: Staro železo, ženska obleka, lasulje ali celo stenska ura. Jugoslovanski klub je zahteval zaradi te žalitve hrvaškega naroda zadoščenja. Odbor za jubilejsko slavnost je sedaj izrekel, da globoko obžaluje žalitev in je sklenil, da se izdaja, od katere je šele $\frac{1}{6}$ prodana, zapleni in priredi druga, v kateri bodo dotični stavki izpuščeni.

Človeško življenje v statistiki. Neki ameriški statistik je naslikal človeško življenje v številkah. Zračunal je, da je v Ameriki vsakih 7 minut en mrlič pokopan, a vsake 2 minuti se rodi dete; vsakih 8 ur zgodi se hudodelstvo, vsakih 12 ur je kak umor, a tudi vsake 3 minute zasači izurjena ameriška policija kakega krivca. Vsakih 12 $\frac{1}{4}$ ur je ločitev zakona, vendar je vsakih 25 minut poroka. — Številke tedaj povedo, da je več zakonov in porodov, kot ločitev in smrti.

Novi bankovci po 20 kron. Branil se jih sicer nihče od nas ne bo, če tudi niso posebno okusni in desetkronskim bankovcem prav podobni. Na eni strani je dekliška glava, na drugi venec ornamentov, ki je posebno neukusen.

Žalosten dogodek. Žena župana Ivana Fridriha iz Gaisfelda na Štajerskem je šla kot birmska botra na neki hrib. Ko je dospela na vrh, ji je postalo slabo, stopila je zato na pokopališče in tod umrla čez par minut. Poklicali so zato njenega moža ter ga obvestili o žalostnem dogodku. Mož je hitel k pokopališču. Ko ga je zapustil, se je zgrudil še on in bil v tri četrt ure mrtev.

Požar. Blizu Insbruka je pogorela vas Cirl s 170 hišami. 200 rodbin je brez strehe. Štiri osebe so mrtve, več je ranjenih.

Španska kraljica je povila pred kratkim družega sina. Ime mu bode Jaime.

Avtomobil kralja Leopolda Belgijskega. 17. decembra 1907 je povozil v Parizu avtomobil, v katerem je sedela mlada lepa dama, biciklista in jo hitro odkuril. Nekdo izmed občinstva pa si je zaznamoval številko avtomobila. Dognalo se je, da je avtomobil last kralja Leopolda, očeta naše nekdanje prestolonaslednice Štefanije. Dama v vozu pa je bila kraljeva ljubica baronica Vogan. Sodišče je tožilo kraljevega šoferja, kralj pa je rekuriral, češ, sodišče nima pravice ga tožiti, ker je kralj inozemec. Državni

pravnik pa je izjavil, da ni obtožen kralj, le voznik, nakar je sodnik obsodil šoferja na 50 frankov kazni in 500 frankov za bolečine.

Leteč torpedo. Švedski polkovnik Unge je iznašel leteč torpedo. Novi torpedo bo nosil razstreliva skozi zrak in se bo rabil v vojski bodisi po morju, bodisi na suhem. Ker se zrakoplovi vedno spopolnjujejo, ni čudo, da se je zdaj iznašel še leteči torpedo, ki bo s pomočjo motorja došel do svojega cilja skozi zrak,

Žalosten konec odlikovanega vojaka. Infanterist Peška se je v Plznu obesil. Njegov oče je živel dolgo let na Ruskem. Peška je zato vstopil kot prostovoljec v rusko vojsko in se je kot častnik bojeval v rusko-japonski vojni tako hrabro, da je zadobil križec. Po končani vojni je posetil peška Češko. Tukaj so ga kot deserterja aretovali in ga asentirali. Peška je hotel večkrat desertirati, zdaj se je obesil.

Vroče leto. Od leta 1848 dalje ni bilo take vročine na Dunaju kot letos. Toplomer kaže 36° C v senci. Letošnji junij je presegel srednjo toplino za 4·3°. 30. junija l. 1833. je zaznamovanih 37·8°, l. 1848. pa je 18. junija kazal toplomer 37·5°.

Solnčarica. Znaki solnčarice so: vroča koža, suh jezik, hitro dihanje, glavobol, temnordeč obraz. Prva pomoč: Na senčnem kraju položimo bolnika tako, da je glava višja, odstranimo mu ovratnik, pas in sploh vse obleke, ki tišče, denimo mu mrzle oblake na glavo, umijmo mu z mrzlo vodo prsi, dajmo mu piti vode. Vino, pivo, žganje sploh vse alkoholne pijače so škodljive.

Grobišče cesarske rodbine premajhno. Komisija je dognala, da se cesarsko grobišče v kapucinski cerkvi na Dunaju lahko razširi na dveh mestih, namreč ob grobovih cesarice Elizabete in cesarjeviča Rudolfa. Delati prično februarja l. 1909. Zadnjo krsto so postavili letos meseca februarja, ko je umrl Ferdinand Toskanski. Prostora je tako malo, da so že takrat morali krste premakniti.

Za kratek čas.

V družbi je bil pogovor, kaka smrt je najložja. „Jaz mislim“, reče mlado budalo, „da je najbolje, ako človek zmrzne; zakaj človek sedi, zaspil in ko se prebudi, vidi, da je mrtev.“

Olajševalni razlog. Stotnik slugi, ki briše z žepnim robcem gospodovo kupico: „Gnus! Kako moreš z žepnim robcem brisati kupico?“ Sluga: „Prosim ponižno, gospod stotnik, saj jo brišem s svojim robcem.“

Očetov vzdih. Janezek: „Oče, zakaj pa morajo biti priče pri porokah?“ Oče: „Zato ker bi pozneje tega nihče ne verjel.“

Dobro jo je zavrnil. Žena po domačem prepiru: „Povej mi vendar, kdo pa je izmed naju imel denar. Ti ali jaz? Le reci, kaj si imel Ti, predno si me vzela!“ Mož: „Sveti mir!“

Praznoverec. Sodnik: „Predvčerajšnjem smo Vas izpustili iz zavora. Danes ste pa že zopet tu!“ Tat: „Precej sem si mislil, da ne bo dolgo trpelo. Ko so me izpustili, sem najprej srečal staro babo!“

Loterijske številke.

Trst, 20. junija	48	41	76	56	36
Praga, 24. junija	71	35	12	58	32

Vabilo

k

REDNEMU OBČNEMU ZBORU

„Notranjske posojilnice“ v Postojni

kateri bode

dné 5. julija 1908 ob 1. uri popoldne

v združni pisarni.

• •

DNEVNI RED:

1. Nagovor ravnatelja.
2. Poročilo blagajnikovo.
3. Poročilo nadzorovalnega odbora.
4. Volitev ravnateljskega odbora in sicer:
 - a) ravnatelja,
 - b) blagajnika,
 - c) kontrolorja in
 - d) dveh namestnikov.
 - e) Volitev 6 članov v nadzorovalni odbor.
5. Predlogi društvenikov.
6. Prememba pravil.

Ravnateljski odbor.

Istrijansko vino najboljše vrste

belo in črno se prodaja pri

Franc Šibeniku (Kerma) v Postojni (Majlandu).

Cene na debelo K 27.— hektoliter; v steklenicah po 52 vin. liter.

Se priporoča

Ivan Bratovič.

Naprodaj je iz proste roke
Lenčonova hiša št. 70

v Zagorji na Pivki,
ktera je pripravna za vsako obrt.

➡ **Cena je jako ugodna.** ⚡

➡ **Travo** ⚡

bodem prodajal po parcelah, potom dražbe v Padežu na Zagonskem in na Hraškem,

v soboto dne 4. julija t. l.

Zbirališče pri opekarni ob 9. uri dopoldne. —
Dražbeni pogoji se zvedo na licu mesta.

Josip Lavrenčič v Postojni.

Prva češka splošna delniška družba **na življenje.** za zavarovanje v Pragi

Najugodnejše in naj-
ceneje zavarovanje:

- a) Za slučaj smrti.
- b) Za slučaj smrti in doživetja.
- c) Zavarovanje dote in oprave nevest.
- d) Moderno zavarovanje s sočasnim obrestovanjem vseh vlog.

- e) Moderno zavarovanje s sočasnim zavarovanjem za slučaj nesposobnosti.
- f) Najrazličnejše kombinacije zagotavljanje pokojnine.

Edina slovanska
delniška življenska
zavarovalnica.

Glavno zastopstvo za slov. dežele v Trstu, ulica Torre bianca št. 21. I., kjer se dobi vse cenike in potrebna pojasnila.

Notranjska posojilnica v Postojni

registrovana zadruga z omejenim poroštvom.

Posluje vsak torek in petek od 9.—12. ure
dopoludne.

☐ ☐ ☐

Obrestuje hranilne vloge po 4³/₄% od dne vloge do dne dviga brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje sama.

Daje posojila proti vknjižbi po 5¹/₂% in amortizaciji najmanj 1¹/₂%, na osobni kredit po 6%.

☐ ☐ ☐

Prošnje za posojila se sprejemajo le ob **torkih**,
posojila se izplačujejo le ob **petkih**.